

Dr. Vajda Róbert

A krízisterhességek és gravidák aktuális nyomonkövetése és ellátása

Egy társadalmi rendszer érettségének nem elhanyagolható mutatója, hogy miképp gondoskodik a jövőendő nemzedékről, a növekvő magzatról, a gyermeket váró asszonyokról-lányokról és a megszületett gyermekről.

A kérdés, amit meg kívánunk beszélni: miben, mikor, hogyan tudunk a nem könnyű esetekben a hozzánk fordulók rendelkezésére állni.

Megbeszélés

Egy lány, illetve asszony kerülhet olyan helyzetbe, hogy – a problémamegoldás szempontjából érdektelen esetekben – nem kívánt terhességét már nem tudja, vagy nem is akarja megszakíttatni. Ez adódhat szociális indokból, így lakásprobléma (hajléktalan) vagy anyagi nehézségek miatt, de lehet a grávida kiskorú, esetleg gondozatlan terhes. Felmerülhet párkapcsolati krízis, eltitkolt terhesség, sőt, bántalmazás is. Külön kérdés a fogvatékkal élők ilyen jellegű válsága.

Ilyenkor a „vészhelyzetnek” értékelt szituációban elkezd kattogni az agy, s különböző méltatlannál méltatlanabb megoldások villannak fel, miképp lehetne „túllenni” ebből szituációból.

A magyar jogrendszer, a magyar törvények és a kialakított gyermekvédelmi szisztéma a legmesszebbmenőkig óvja-védi az ilyen, embert próbáló helyzetbe került nőket. Mindenki számára kialakítható egy, az egyénnek is megfelelő kiút.

A kidolgozott ellátási protokoll

Az ilyen, úgynevezett krízisesetekben mindenki az anya és születendő gyermeke érdekeit védi. Az anya- és gyermekvédelem azt szolgálja, hogy a születendő gyermek szempony figyelembe véve a lehető legoptimálisabb – az egyéni, a családi és a közérdekett figyelembe vevő döntés születhessen és az értelmetlen, szükségtelen tragédiákat elkerüljük. Mindez akkor szo-

kott bekövetkezni, ha az érintettek nem rendelkeznek megfelelő ismeretanyaggal.

A Magyar Köztársaság alkotmánya a legteljesebb mértékben szolgálja ebben a kérdésben rászorulókat. A gyermekek védelméről szóló, 1997-ben született XXXI. Törvény a gyermekek jogairól szóló, 1989. november 20-án kelt New Yorki Egyezmény alapján részletesen szabályozza, előírja és elrendeli azokat a teendőket, amit a születendő utód érdekében a veszélyeztetettség, valamint a várandós anyák szociális válsághelyzet emiatt kialakulhat. Megszabja és kijelöli a követendő hatósági, egészségügyi és társadalmi magatartást, ami a krízishelyzettel összefüggésben a születendő gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését biztosítja, és legoptimálisabb megoldást ígéri. Az érvényes jogszabályok alapján a várandós anya olyan szociális és ugyanakkor emberi problémáit igyekszik javítani, ami számára testi-lelki megrendülést, társadalmi ellehetetlenülést okozhat, és így közvetve és közvetlenül veszélyezteti a születendő gyermek egészségét.

A követendő cél:

Az anya és a születendő, illetve megszületett gyermeke védelme, családban történő nevelésének elősegítése, veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése a feladatunk. Ugyanakkor a szülői és más hozzátartozói gondoskodásból kikerülő gyermek védelmét szolgáló tevékenység is hozzátartozik az egészségügyi szolgálat munkájához. Mendezek érdekében kiterjedt, kimunkált hálózati rendszer működtetése szükséges.

A programra jelentkezés önkéntes, ez ellátást igénylő kérelmére történt. Ha az érintett kismama cselekvőkép-telen, akkor kérelmét törvényes képviselője terjesztheti elő. Ha erre nincs mód, a törvény lehetőséget nyújt az ellátás kötelező igénybevitelére.

A program legfontosabb központja:

A Schöpf-Merey Ágost Kórház és Anyavédelmi Központ (1092 Buda-

pest, Bakáts tér 10.) egyik legfontosabb stratégiai fellelője az anya- és gyermekvédelemnek. Országosan fogadja és ellátja a különböző családi, személyi és gyermekvédelmi konfliktus miatt nehéz – de fogalmazhatjuk erősebben is: kilátástalan – helyzetbe került krízisterheseket. Nyugalmat, biztonságot nyújtó folyamatos orvosi – védőnői – szociális munkás felügyeletet biztosít, emellett a legmesszebbmenőkig gondoskodik az anyáról, a születendő gyermekről, a már megszületett gyermek megfelelő sorsáról a lehetőségek teljes tárházát figyelembe véve.

A cél biztosítani, hogy a gyermek és édesanyja együttmaradhasson saját otthonában, illetve ennek hiányában megfelelő szociális intézményben. Ha ennek nincs realitása, mindig megtalálható egy olyan variáció, ami adott helyzetben az anya és gyermeke számára a legoptimálisabb megoldás.

Ez a program az Életről szóló, a jelenről és a szervezhető, alakítható jövőről, valamint arról, hogy esélyeket és társadalmi lehetőségeket töreked-jünk a lehetőségek határán túl is min-denki számára azonossá tenni.

Teendők a terhességgel kapcsolatos krízishelyzet esetén

Ha családi problémák miatt az anya krízishelyzetbe jut, meg kell találni azt a megoldást, ami egyaránt szolgálja az anya, a születendő gyermeke és a társadalom érdekeit.

Ezért kérjük a kismamát, hogy minél hamarabb keresse fel a Schöpf-Merey Ágost Kórház és Anyavédelmi Központot, ahol szakorvosi vizsgálat után kórházi elhelyezést nyer. Az intézetben dolgozó védőnő és szociális munkás felkeresi a várandós anyukát és – beszélgetés után – gondozásba veszi. A kórházi tartózkodás alatt a kismama rendszeres pszichológusi segítségben részesül. A kórházban kihelyezett Területi Gyermekvédelmi Szolgálat (TEGYESZ) működik. A fő törekvésünk olyan megoldás – hangsúlyozottan – közös megtalálása, ami által biztosítható, hogy az édesanya gyermekével együtt hagyja el az intézetet. Természetesen a szü-

Dr. Vajda Róbert
Schöpf-Merey Ágost Kórház és
Anyavédelmi Központ
1096 Budapest, Bakáts tér 10.

lés a Schöpf-Merey Ágost Kórház és Anyavédelmi Központban történik.

A lehetőségek felmérése, megbeszélése és ismerete segítséget jelent az anyának abban, hogy megismerje saját lehetőségeit, hogy gyermeke további sorsával kapcsolatban döntése józan és felelősségteljes legyen. Ha van mód arra, hogy az anya és gyermeke együtt maradjon, a feladat megtalálni azt az optimális környezetet, ahol ez megvalósulhat. Ennek érdekében az anya és gyermeke teljes körű tájékoztatást kap, és megfelelő információhoz jut, megismerkedik a szociális ellátó rendszer adekvát lehetőségeivel, tájékoztatást kap a segélyekről és azok elérhetőségéről. Szakemberek közreműködésével lelki támogatást is biztosítunk az együttmaradáshoz, és támogatjuk az anyai érzelmei megerősítését. Ha viszont elkerülhetetlen a gyermekről való lemondás, akkor ezt a megoldást szaksegítséggel kapják meg a hozzánk fordulóknak. A trauma feldolgozása komoly kollektív védőnői – orvosi – pszichológusi közreműködéssel történik.

Ha az anyának nincs módja gyer-

2. táblázat

Összesen: 108 eset	
108 terhes nőből	18 gravida járt gondozásra
	17 gravidát más intézetből helyeztek át
	73 helyi szülés (2 ikerterhesség,
	1 közterületen született újszülött,
	1 az életmentő inkubátorba tett újszülött)
108 terhes nőből	20 kiskorú
	4 külföldi állampolgár
	2 drogos
	34 hajléktalan
Összesen 94 újszülöttet ápoltunk (92 anyától, mert 2 anyánál ikerterhesség volt)	
Otthonába távozott:	35 újszülött
Örökbeadás:	18 újszülött
Anyaothton:	13 újszülött
Állami gondoskodásba:	18 újszülött
Nevelőszülőkhöz:	4 újszülött
Más intézménybe:	4 újszülött
Családok átmeneti otthona:	1 újszülött
„Gyermekek Átmeneti Otthona”:	1 újszülött
koraszülött:	13 újszülött
érett újszülött:	81 újszülött

1. táblázat

Gondozottak családi állapota:

Hajadon:	915 fő
Elvált:	45 fő
Férjes:	210 fő
Élettársi kapcsolat:	60 fő
Nincs adat:	30 fő

A gondozottak lekhelye szerint:

Budapesti:	611 fő
Vidéki:	349 fő
Hajléktalan:	223 fő
Nincs adat:	77 fő

Állampolgárság:

Magyar:	1155 fő
Külföldi:	105 fő

Az újszülöttek elhelyezése:

Örökbeadás:	172 fő
Családba fogadás:	1 fő
Csecsemőotthon:	330 fő
Hazakerült:	499 fő
Anyaothton:	108 fő
Családos szálló:	30 fő
Nevelőszülőkhöz:	30 fő
Csecsemőotthon anyával:	15 fő
Más kórházban szült:	57 fő
Terhesen addiktológiára átszállítva:	18 fő

A krízisprogram keretében gondozott terhesek – 1260 fő (1996-2004)

A 2004. év krízisprogram esetelemzése

meke hazavitelére, akkor speciális segítségben részesül ahhoz, hogy lemondó nyilatkozatát jogszerűen, szaknyelven szólva, joghatályosan tegye meg. Ezzel párhuzamosan az illetékes szakemberek a gyerekekre váró és arra alkalmasnak ítélt jelentkezők közül megkeresik azt a házaspárt, akik a gyermeket örökbefogadás szándékával haza kívánják vinni, és a jogi teendők lezárásáig nevelőszülőként vállalják a gondozást, ellátást.

Ez egy speciális program a válsághelyzet kezelésére, ami a leendő anyának nyújt segítséget a születendő gyermek érdekében és életbiztonságáért. Szavatolja a magas szintű terhesgondozást, a szükséges családterápiát, az intézeti szakellátást és szülést. Mindez együtt szolgálja a legfontosabb és legnemesebb célt, hogy az újszülött családban nevelkedhessen. Ez lényegében bizonyos formában egy babamentő-program azok számára, akiknek más lehetőségük már nem marad, mint megszülni a nem kívánt gyermeküket.

A szolgáltatás és a program nélkülözhetetlen része a Schöpf-Merey Ágost Kórház és Anyavédelmi Központ portáján kihelyezett inkubátor. A szabad mkgközelítés érdekében a

külső bejárati kapu mindig nyitva áll. Az inkubátor – ami a babák kihűlését megakadályozza és a szükséges levegőmennyiséget biztosítja – működését folyamatosan ellenőrzik, és így állandóan képes kisbabák befogadására. Az így ismeretlenül behelyezett újszülöttet azonnal szakellátásban részesítik. Abban az esetben, ha így „találnak” gyermeket és a gyermek egészséges, külsérelmi nyom nincs rajta, az ellátott nem húlt ki, nem beteg, vagyis a gondoskodás szándéka vélelmezhető, akkor a szülő nő ellen semmiféle államigazgatási eljárás, azaz rendőri vizsgálat nem indul.

Így, aki Életet adott és az Életet megbecsüli, de sorsa, az adott helyzete és körülményei miatt nem tudja felvállalni a felnevelést, tisztességes emberi magatartás alapján, amit gyermeke egészsége, jövője miatt tanúsított, semmiféle társadalmi elítélésben nem szenvedhet. A program lényege a biztonság, ez a válsághelyzet legoptimálisabb megoldása. Így mód van arra, hogy az újszülött a lehető leghamarabb családban élhessen.

A gyermekről való lemondás történhet a szülést megelőzően vagy akár azt követően. Mindkét esetben visszavonható. Ennek végső határideje a szülés

3. táblázat

Krízisszállók:

– **BMSZKI**

1134 Budapest, Dózsa Gy. út 156.
(krízishelyzet, anya- és gyermekszállítás, egész nap)

Anyaoththon:

– **Jó Pásztor Háza Anyaoththon**

1032 Budapest, Zápor u. 5.
(anya – gyermek) (orvosi ellátás, pszichológiai, jogsegélyszolgálat, esetleg munka- és tanulási lehetőség)

– **Szociális és Rehabilitációs Alapítvány**

1152 Budapest, Zápor u. 5.
(szülő és gyermek)

– **Segítőszolgálat Alapítvány Százszorszép Anya- és Gyermekotthon**

1151 Budapest, Pozsony u. 36.

– **Óltalom Karitatív Egyesület Családok Átmeneti Otthona**

1171 Budapest, Szabadság sugárút 104.
(anya – gyermek)

– **Anyaoztalmazó Alapítvány Anyaoztalmazó Otthona**

1201 Budapest, Török Flóris u. 228.
(anya – gyermek)

– **Magyar Vöröskereszt Anyaoththon**

1214 Budapest, Erdősor u. 53–55.
(anya – gyermek)

– **Magyar Menedék Alapítvány Anyaoththon**

1221 Budapest, Szent Gellért u. 9.
(anya – gyermek)

– **Szeretet Misszionárius Rend Anya- és Gyermekszállás**

2030 Érd, Nyírfa út
(várandós nők számára)

– **Tessedik Sámuel Anya- és Gyermek Utógondozó**

2100 Gödöllő, Bevente I. u. 13–15.
(anya – gyermek)

Családos szállók

– **Magyar Máltai Szeretetszolgálat Békásmegyeri Csoport**

1039 Budapest, Kelta u. 5.
(anya és szülők)

– **III. kerületi Önkormányzat Családok Átmeneti Otthona**

1038 Budapest, Víziorgona u. 7.
(anya – gyermek)

– **IV. Kerületi Családok Átmeneti Otthona**

1046 Budapest, Hajló u.
(szülő – gyermek)

– **SOS Krízis Alapítvány Családok Átmeneti Otthona**

1044 Budapest, Perényi Zs. u. 38.
(szülő – gyermek)

– **Hajléktalan Családok Átmeneti Otthona**

1061 Budapest, Hegedű u. 7.
(család)

– **Magyar Máltai Szeretetszolgálat**

1142 Budapest, Szatmár u. 26.
(család)

– **Egyesített Gyermekjóléti Szolgálat Átmeneti Otthona**

1181 Budapest, Üllői út 767.
(család)

– **SOS Krízis Alapítvány Átmeneti Otthona**

követő 6 hét. Azt követően a folyamat már nem fordítható vissza. A lemondásra az anyakönyvvezető, a gyámhivatal és a jegyző előtt is sor kerülhet. Az esetleges

visszavonás helye ugyanott kell, hogy történjen, ahol a lemondó nyilatkozat történt. Az örökbefogadásnak számos formája ismert. Lehet titkolt, lehet TEGYESZ által

kijelölt, és lehet a gyermeket örökbefogadó szülők gondjaira is bízni.

A program a nap 24 órájában és az év minden napján működik. Nincs „kibúvó”, azaz ünnep, éjszaka, hétvége, ha gyerekről van szó. A Schöpf-Merey Ágost Kórház és Anyavédelmi Központ ilyen jellegű elérhetősége folyamatos. A gyermekélet védelme érdekében minden szükséges lépés megtörténik, akár névtelen eset vagy hosszantartó kórházi tartózkodás után születik meg a baba.

A gyermeknek joga van ahhoz, hogy saját családjában nevelkedhessen fel, s így a táraadalomba való beilleszkedés a leggyorsabban történhet. Míg van a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, vagyis a későbbi önálló életvitel megteremtéséhez. Alapkérdés, hogy a gyermek kizárólag anyagi okokból adódó veszélyeztetettség miatt nem választható el a családjától. Az ilyen esetekben a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat segítségével kell a megoldást megtalálni. Az újszülött érzelmi és anyagi biztonságot nyújtó körülmények közé kerüljön, lehetőség szerint állandó, végleges megoldásként.

A Schöpf-Merey Ágost Kórház és Anyavédelmi Központ „szívügye” és kijelölt feladata, hogy a probléma lényegét átlátva, megvizsgálva vigyázzon arra, hogy a válsághelyzetekbe kerültekkel való törődés emberi és személyes legyen, mindent a „gyermekcentrikus világnézet-re” alapozva. A megoldás lényeges eleme az érdekelt társintézményekkel való kapcsolattartás és azoknak a fontos információknak az átadása, amelyek az elérhető segélyezési lehetőségekről szólnak. Ezek ismerete és igénybevétele sokat segíthet a krízishelyzet feloldásához.

A reális helyzetek ismerete, a közreműködők segítségével valódi alternatívát kínál az anyának abban, hogy saját lehetőségeit és helyzetét a kiút ismeretében megoldhassa, a krízisből adódó korlátokat feloldhassa, világosan, tisztán, öntudatosan, felelősségteljesen döntsön saját, valamint gyermeke további sorsáról. Így a közös gondolkodás eredményeként feltétlenül figyelembe veszik és tiszteletben tartják a válsághelyzetben levő önrendelkezési jogát.

Mivel az anya – gyermek együttmaradása a cél, ebből a célból minden mozgatható erőt és lehetőséget igénybe kell venni. Néhány példa a teljesség igénye nélkül.

A megoldás lehet anyaoththoni, csecsemőotthoni elhelyezés és családi szállók igénybe vétele.